Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei

2008. gada 19. novembrī

Eksperta slēdziens
par Rīgas pilsētas daļas no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei bioloģisko izpēti.

Apsekota Rīgas pilsētas daļa no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei, ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Teritorija apsekota 2008. gada oktobrī. Darba gaitā atzīmēti tur sastopamie biotopi, novērtēta to loma apkārtējās vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un noteiktas teritorijā augošās augu sugas.

Botāniskajā literatūrā un Latvijas Vides Aģentūras datu bankā pārbaudīta informācija, vai šajā teritorijā nav konstatētas reto un aizsargājamo augu sugu atradnes. Apkārtnē konstatētas sekojošas īpaši aizsargājamas augu sugas: trejdaļu madara *Galium trifidum*, meža un pļavas silpurene silpurene *Pulsatilla patens*, *P. pratensis*, sekstainā kelērija *Koeleria cristata*, maurloks *Allium schoenoprasum*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, Baltijas donis Juncus balticus.
Izmantoti arī Latvijas Dabas fonda realizētā projekta „Pļavu inventarizācija Latvijā" (2002. – 2007. gads) ietvaros iegūtā informācija – teritorijā nav konstatēti bioloģiski vērtīgi zālāji.

Apsekotajā teritorijā konstatētas šādi biotopi (iekavās norādīts Latvijas biotopu klasifikatora kods; pielikumā karte):

- niedrāji ezeru krastmalās (C.1.5.);
- niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs (C.2.1.5.);
- nitrofilas augstzāļu sabiedrības (E.5.1.);
- krūmāji (F.6.);
- parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu, slotiņu ciesas *Calamagrostis epigeios* pļavu un ruderālu biotopu komplekss (E.2.2.1. + E.3.2.7. + K.);
- priežu sausieņu meži (F.1.1.);
- melnalkšņu slapjie meži (F.2.4.).

Apsekotās teritorijas lielāko daļu (pussalu) ieskauj Ķīšezers. Gan ezera krastmalā, gan piekrastē dominē parastās niedres *Phragmites australis* audzes, veidojot **niedrājus ezeru krastmalās** un **niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs** (1. attēls pielikumā). Sugu sastāvs šeit nabadzīgs (bez parastās niedres *Phragmites australis*, biežāk sastopamās sugas ir slaidais grīslis *Carex acuta* un šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia*), apsekotajā teritorijā nav konstatētas īpaši aizsargājamas un retas augu sugas ne ezera krastos, ne piekrastē. Tomēr, veicot jebkādas saimnieciskās darbības, ir

jānovērš ezera piesārņojums vai citu veida negatīva ietekme uz dabas liegumu „Jaunciems", kas atrodas Ķīšezerā un tā krastos, netālu no apsekotās teritorijas.

Niedru audzes virzienā uz iekšzemi pāriet šaurāku vai platāku joslu **nitrofilās augstzāļu sabiedrībās** un piekrastes **krūmājos** (2. attēls). Ezera krasti ir īslaicīgi pārplūstoši. Augstzāļu sabiedrības veido lielā nātre *Urtica dioica*, pūkainā kazroze *Epilobium hirsutum*, meža suņuburkšķis *Anthriscus sylvestris*, vītolu vējmietiņš *Lythrum salicaria*, krastmalas skābene *Rumex hydrolaphatum*, parastais biškrēsliņš *Tanacetum vulgare*, zilganā kazene *Rubus caesius*, ūdenspipars *Polygonum hydropiper* u.c. sugas. Krūmājus veido klūdziņu kārkls *Salix viminalis*, šķetra *Salix pentandra* u.c. kārklu un vītolu sugas, kā arī melnalksnis *Alnus glutinosa*.

Parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu, slotiņu ciesas *Calamagrostis epigeios* pļavu un **ruderālu biotopu** komplekss aizņem lielāko nemeža zemju platību. Teritorija ir tikusi izmantota kā militāro treniņu poligons, te ir saglabājušās būvju, žogu paliekas (3.,4. attēls) un ierakumi, sporta laukums un dažādi atkritumi (5. attēls). Šīs darbības ir stipri ietekmējušas pļavu augāju. Vietām pļavā ir samērā dabiska veģetācija (sastopamas 2-3 dabisko pļavu indikatorsugas), tomēr arī šie pļavas fragmenti nav uzskatāmi par bioloģiski vērtīgu zālāju. Šie fragmenti pamatā atbilst parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu tipam. Te dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, parastā smilga *Anthoxanthum odoratum*, baltā madara *Galium album* u.c. Mitrākās vietās ir slotiņu ciesas *Calamagrostis epigeios* pļavas un pat nenozīmīgi laukumi ar divrindu grīšļa *Carex disticha* sabiedrībām. Mozaīkveidā kompleksā ir laukumi ar ievērojamu augsnes eitrofikāciju (dominē parastā kamolzāle *Dactylis glomerata*, bezakotu zaķauza *Bromopsis inermis*, lielā nātre *Urtica dioica*), bet vietām ir laukumi ar nesaslēgtu augu segu (6.attēls), kur lielā skaitā parādās adventīvas augu sugas, dārzbēgļi un nezāles (Kanādas jānītis *Conyza canadensis*, blīvziedu cietķērsa *Lepidium densiflorum*, augstā žodzene *Sisymbrium altissimum*, plānspārnu kamieļzāle *Coryspermum leptopterum*, austrumu dižpērkone *Bunias orientale*, topinambūrs *Helianthus tuberosus*, naktssveču *Oenothera* un balandu *Chenopodium* ģints sugas). Tā kā pļavas biotopu komplekss ilgstoši nav pļauts, tas aizaug ar krūmiem un kokiem. Pēdējos gados novērotā parastās apses *Populus tremula* ekspansija parādās arī Sužu pussalā (7. attēls). Tā kā suga iespiežas arī priežu mežos un pat pelēko kāpu biotopos, tās izplatība būtu jāierobežo.

Tā kā augstāk minēto biotopu bioloģiskā vērtība nav liela un robeža starp šiem biotopiem ir pakāpeniska un grūti novelkama uz dotā kartogrāfiskā materiāla, visi biotopi ārpus meža zemēm biotopu kartē ir atzīmmmēti kā vienots komplekss. Visā šajā teritorijā no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama zemes transformācija un saimnieciskā darbība, ar noteikumu, ka tā neietekmēs ezera ekosistēmu.

Priežu sausieņu meži teritorijā ir uz izteikta kāpu reljefa, sevišķi meži pašā pussalā (8. attēls). Valdaudze ir samērā veca (jaunāka tā ir tikai 2. nogabalā). Kāpa 4. nogabala dienvidu galā un arī dažās vietās austrumu malā ir erodēta (9.,10. attēls). Vietām mežos ir Padomju armijas atstāti ierakumi un treniņiem domāti aprīkojumi (11. attēls) un dažādi, arī nesen izmesti atkritumi (12. attēls). Sevišķi piesārņoti ir meži tuvāk armijas būvēm (13. attēls). Visos apsekotās teritorijas mežos ir konstatētas vairākas priežu sausieņu mežiem netipiskas dārzbēgļu un adventīvās augu sugas –

vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, sarkanais plūškoks *Sambucus racemosa*, parastā bārbele *Berberis vulgaris*, ošlapu kļava *Acer negundo*, sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*, u.c. Meža zemsedze ir cietusi no antropogēnās slodzes, tāpēc te ir maz sīkkrūmu un ir fragmentēts sūnu stāvs. Dominē izturīgākās sugas – liektā sariņsmilga *Lerchenfeldia flexuosa*, aitu auzene *Festuca ovina*, pļavas nārbulis *Melampyrum pratense*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios*, bet no sūnām izplatītākās sugas ir purpura ragzobe *Ceratodon purpureus*, Šrēbera rūsaine *Pleurozium schreberi*, parastā īsvācelīte *Brachythecium oedipodium*. Neskatoties uz ievērojamo cilvēku darbības ietekmi, priežu sausieņu meži visā apsekotajā teritorijā atbilst Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – **mežainas jūrmalas kāpas**, bet daļā teritorijas - Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam – **boreālie meži** (9010*). Kaut arī kopumā mežaudze te nav ļoti veca, mežā ir sastopami atsevišķi vecāki koki, kas atbilst biokoku statusam, daži koki ir nozīmīga dzīves vieta kukaiņiem (14. attēls), bet viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ir boreālu mežu raksturojošs elements ir meždegas (8. attēls), pie kam meža degšanas ir notikusi samērā lielā teritorijā un ir bijusi arī senākā pagātnē, par ko liecina rētas uz priežu stumbriem. Meža biotopi atbilst apkārtnē reģistrētu aizsargājamu sugu – pļavas un meža silpurenes *Pulsatilla pratensis*, *P. patens* augtenēm. Tik vēlā veģetācijas sezonas laikā sugas nav konstatējamas. Citām apkārtnē reģistrētām aizsargājamām sugām te nav piemērotu augšanas apstākļu.

Mazāk vērtīgs priežu sausieņu mežs ir gar izpētes teritorijas austrumu malu posmā no Jaunciema gatves līdz esošajam meža ceļam (15. attēls), tāpēc šajā posmā nepieciešamības gadījumā ir pieļaujama zemes transformācija ceļa un komunikācijas trases izveidei. Pieļaujama arī esošā meža ceļa transformācija un rekonstrukcija. Neliels meža fragments 4. nogabala austrumu malā ir ar Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājama biotopa - **ozolu meža -** iezīmēm (16. attēls). Tā kā biotops ir niecīgā platībā, taksācijas aprakstā tas nav atsevišķi izdalīts un tā apsaimniekošanai nav nepieciešami citi nosacījumi, biotopu sarakstā un biotopu kartē tas nav atsevišķi izdalīts.

No kāpas 4. nogabalā paveras skaists skats uz apkārtni un šeit ir ievērojama antropogēnā slodze, tāpēc no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa būtu ieteicams veidot labiekārtotu taku ar segumu kāpas garenvirzienā un kāpnes erodētajā kāpas dienvidu galā. Ir pieļaujama arī citu kāpņu izveide no kāpas sāniem (ieteicams vietās, kur ir bijusi armijas aktivitāšu ietekme).

Melnalkšņu slapjie meži ir pie Jaunciema gatves apsekotās teritorijas ziemeļrietumu stūrī un pie līča „Sužu kakts“ pussalas austrumu malā. Šajos mežos nav Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam - melnalkšņu staignājiem - raksturīgais ciņainais mikroreljefs un raksturīgās augu sugas. Zemsedzē dominē nitrofilajām augstzāļu sabiedrībām raksturīgas augu sugas. Šie meži nav bioloģiski vērtīgi.

SECINĀJUMI

1. Rīgas pilsētas daļā no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei ir konstatēts Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājams biotops – **mežainas jūrmalas kāpas** un Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājams biotops – **boreālie meži**.
2. Teritorijā nav konstatētas LR MK 2000. gada 14. novembra noteikumos Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" iekļautās augu sugas. Nav konstatētas arī augu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi (LR MK 2001. gada 30. janvāra noteikumi Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi"), Latvijas Sarkanajā grāmatā un EP Sugu un biotopu direktīvas II pielikumā ietvertās augu sugas. Tomēr ir pieļaujama dažu sugu (pļavas un meža silpurenes *Pulsatilla pratensis*, *P. patens*) eksistence.
3. No sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama zemes transformācija biotopu kompleksā, ko veido nitrofīlās augstzāļu sabiedrības, parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavas, slotiņu ciesas *Calamagrostis epigeios* pļavas, ruderālie biotopi un krūmāji. Pieļaujama ceļa un komunikāciju trases izveide no Jaunciema gatves caur 16. un 17. nogabalu un esošā meža ceļa vietā.
4. Ieteicams izveidot labiekārtotu taku ar segumu un uzejas kāpnes kāpā 4. nogabalā.
5. Nav pieļaujama nekāda saimnieciskā darbība, kas negatīvi varētu ietekmēt Ķīšezera akvatorija stāvokli.

Saskaņā ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 249 (27.08.2004.) „Par nozaru ekspertu sarakstu, kuri tiesīgi sniegt atzinumus par mikroliegumu izveidošanu"

Ilze Rēriha

Bioloģe, augu sugu un biotopu eksperte.
Telefons 26362096.

Pielikums eksperta slēdzienam
par Rīgas pilsētas daļas no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei bioloģisko izpēti.

1. attēls. Parastās niedres *Phragmites australis* audzes Sužu raga piekrastē.

2. attēls. Niedrāji ezeru krastmalās un nitrofilas augstzāļu sabiedrības pussalas rietumu krastā.

3. attēls. Armijas būvju paliekas pussalas austrumu krastā.

4. attēls. Izbetonēta tilpne sužu ragā.

5. attēls. Ierakumi un tehnikas atkritumi Sužu ragā.

6. attēls. Skats uz Sužu raga dienvidu daļu – priekšplānā redzamas nesaslēgtas fitocenozes, tālāk – krūmāji un koku grupas.

7. attēls. Jaunu apšu *Populus tremula* grupa, kas izveidojusies pļavas neapsaimniekošanas rezultātā pussalas rietumu krastā.

8. attēls. Skats uz Ķīšezeru no priežu sausieņu meža uz kāpas pussalas vidusdaļā. Priekšplānā labajā malā redzama degusi priede.

9. attēls. Kāpa 4. nogabala dienvidu galā ir erodēta.

10. attēls. Saimnieciskās (militārās) darbības izveidots „robs” 4. nogabala austrumu nogāzē.

11. attēls. Padomju armijas aktivitāšu paliekas.

12. attēls. Atkritumi priežu sausieņu mežā.

13. attēls. Meža fragments ar vecām priedēm armijas ēku tuvumā.

14. attēls. Boreālus mežus raksturojošs elements – kukaiņu apdzīvots daļēji atmiris koks.

15. attēls. Priežu sausieņu mežs gar izpētes teritorijas austrumu malu ir uz samērā līdzena reljefa un neatbilst boreāla meža statusam.

16. attēls. Neliels ozolu meža fragments 4. nogabala austrumu nogāzē.

17. attēls. Melnalkšņu mežs pie Jaunciema gatves.

18. attēls. Jauns melnalkšņu mežs pie līča Sužu kakts.

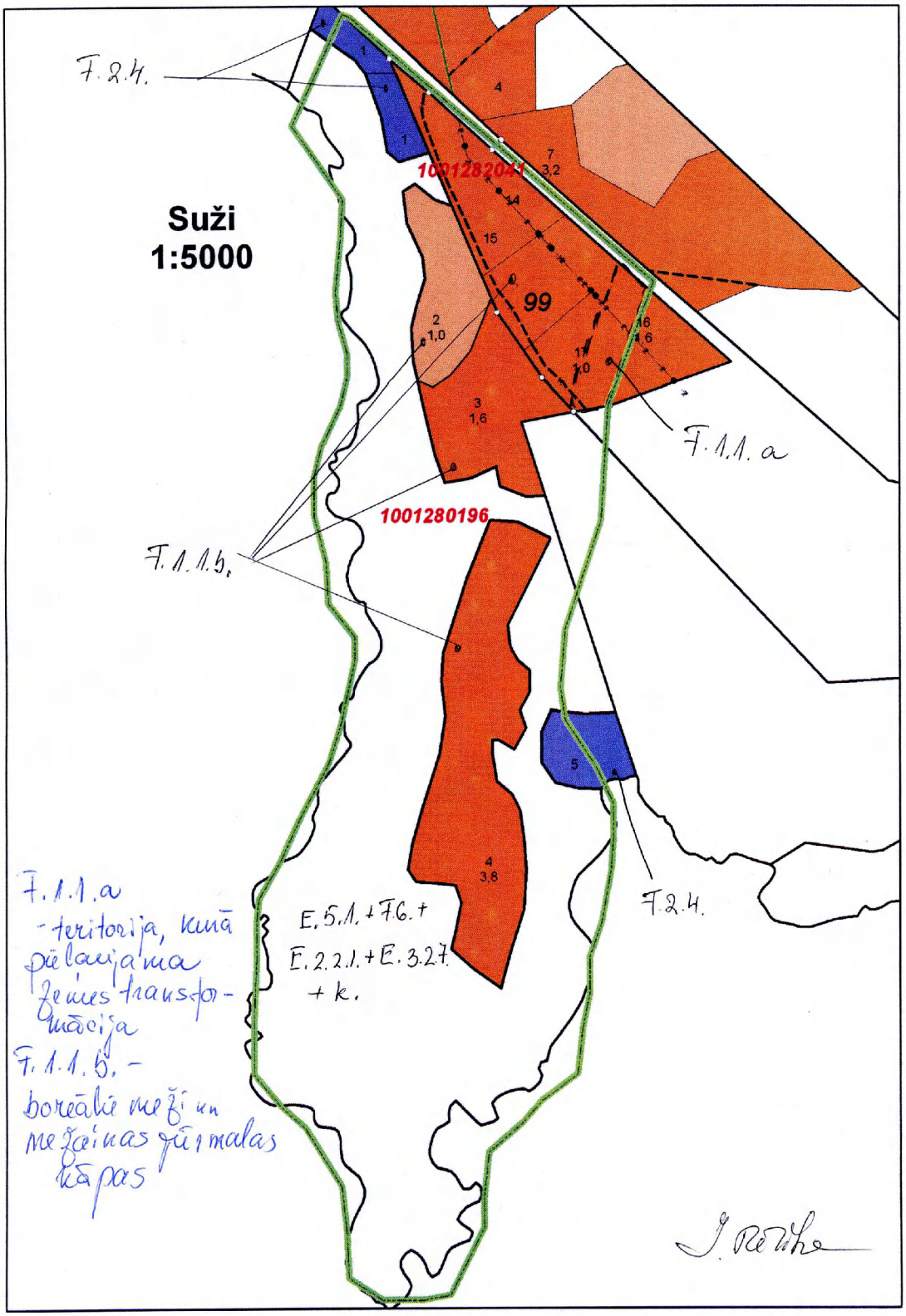
F.2.4.
Suži
1:5000
1001282041
99
1001280196
F.1.1.a
F.1.1.b.
F.2.4.
E.5.1.+F.6.+
E.2.2.1.+E.3.2.7.
+k.
F.1.1.a
- teritorija, kuŗā pielaujama zemes transformācija
F.1.1.b. -
boreāla mežu un meža ceļa malas kāpas

Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei

2009. gada 24. februārī

Precizējumi 2008. gada 19. novembra eksperta slēdzienam par Rīgas pilsētas daļas no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei bioloģisko izpēti.

Saņemot Rīgas teritorijas plānojuma grozījumu karti ar plānotajām apbūves teritorijām (1. pielikums) un detalizētu topogrāfisko karti, uz kuras vēlreiz precīzāk atlikti biotopi (2. pielikums), redzams, ka plānotā apbūve neskar īpaši aizsargājamus biotopus un no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama šādas ieceres realizācija.

Saskaņā ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 249 (27.08.2004.) „Par nozaru ekspertu sarakstu, kuri tiesīgi sniegt atzinumus par mikroliegumu izveidošanu"

Ilze Rēriha

Bioloģe, augu sugu un biotopu eksperte.
Telefons 26362096.

2. pielikums

Biotopu robežu precizējumi 2008. gada 19. novembra eksperta slēdzienam par Rīgas pilsētas daļas no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei teritoriju.

C.1.5. + E.5.1. - niedrāji ezeru krastmalās un nitrofīlas augstzāļu sabiedrības
E.2.2.1. + E.3.2.7. + K. + F.6. - parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu, slotiņu ciesas *Calamagrostis epigeios* pļavu, ruderālu biotopu un krūmāju komplekss
F.1.1.b. – boreālie meži un mežainas jūrmalas kāpas
F.1.1.a. – priežu sausieņu meži, kuros pieļaujama zemes transformācija
F.2.4. - melnalkšņu slapjie meži
L. – esoša apbūve

I. Rēzeka

IEROSINĀJUMI RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. - 2018. GADAM GROZĪJUMIEM, SUŽOS.

1. pielikums

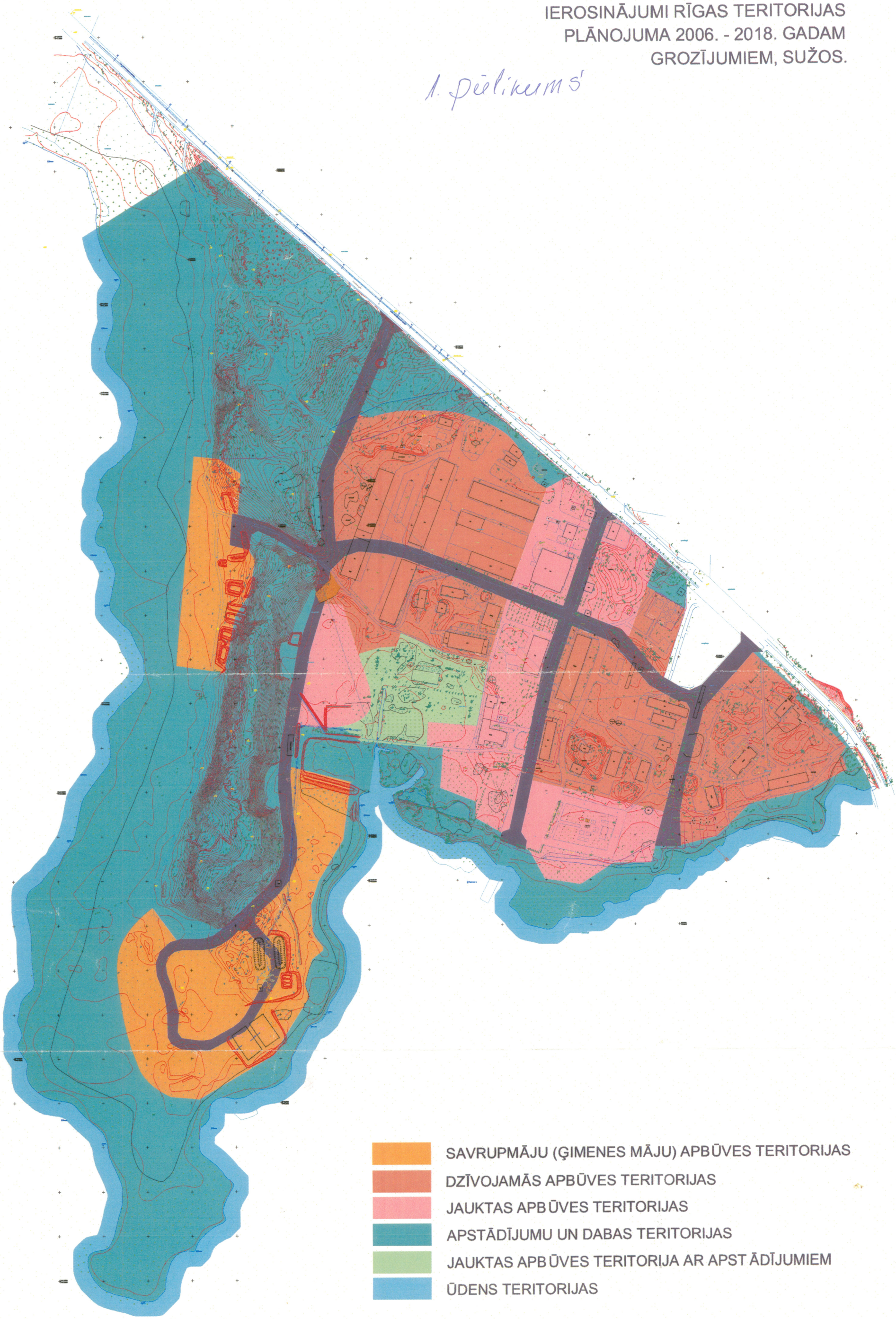

SAVRUPMĀJU (ĢIMENES MĀJU) APBŪVES TERITORIJAS

DZĪVOJAMĀS APBŪVES TERITORIJAS

JAUKTAS APBŪVES TERITORIJAS

APSTĀDĪJUMU UN DABAS TERITORIJAS

JAUKTAS APBŪVES TERITORIJA AR APSTĀDĪJUMIEM

ŪDENS TERITORIJAS

SIA „TOP VIDE"

BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS INVENTARIZĀCIJA UN VĒRTĒJUMS PERSPEKTĪVAJĀ SUŽU APBŪVES TERITORIJĀ

Rīga, 2006

Saturs

Saturs .....

1. Inventarizācijas un vērtējuma metodoloģija .....

2. Vērtējamās teritorijas vispārīgs raksturojums .....

4

3. Biotopu raksturojums.....

„. . 12

4. Ipasi aizsargājamās augu sugas .....

13

5. Secinājumi un rekomendācijas.....

Pielikumā: Inventarizācijas rezultātu un
priekšlikumu karte mērogā 1:5 000

1. Inventarizācijas un vērtējuma metodoloģija

Biotopu kartēšanu un sugu atradņu inventarizācija perspektīvajā Sužu apbūves teritorijā tika veikta 2006. gada jūlijā. Biotopu kartēšanu un novērtēšanu veica bioloģes - ekspertes Ieva Mārdega un Inese Silamiķele. Projektu koordinēja un teritorija apsekoja vides zinātnes speciālists ģeogr.zin. dokt. Oļģerts Nikodēmus. Inventarizācijas rezultāti ir atlikti uz topogrāfiskās kartes un ortofotouzņēmumu, kas ir digitālā veidā pievienoti atskaitei. Kartes ir veidotas ar *Microstation* programmatūru.

Pārskatā ir parādīti optimālie risinājumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un palielināšanai vērtējamā teritorijā, kā arī sniegti priekšlikumi teritorijas plānojuma vai skiču projekta izstrādāšanai.

2. Vērtējamās teritorijas vispārīgs raksturojums

Vērtējamā teritorija atrodas Ķīšezera ziemeļaustrumu krastā. Ķīšezers ir lagūnas tipa supereitrofs ezers. Ezeram Rīgas teritorijas plānojumā (2006. - 2018.) ir noteikta 20 m plata aizsargjosla.

Inventarizējamās teritorijas lielāko daļu aizņem pussabrukušas padomju armijas kazarmas un tehnikas novietnes. Ķīšezera piekrastes zemākajā daļā ir ezera paliene, kas pavasarī applūst. Sužu teritorijas dienvidrietumu daļā atrodas ar priedēm apaugusi izteikta kāpa. Priežu mētrāja mežaudze ir nenoturīga pret nomīdīšanu un tāpēc vietām ir novērojama augsnes erozija, bet kāpas dienvidu daļā augsnes erozija ir stipri izteikta. Lielākā daļa teritorijas ir piesārņota ar sadzīves un militāra rakstura atkritumiem.

Rietumos teritorijai pieguļ dabas liegums „Jaunciems", kas ir iekļauts NATUR 2000 teritoriju sarakstā. Dabas lieguma „Jaunciems" izstrādātajā un apstiprinātajā dabas aizsardzības plānā nav izvirzītas noteiktas prasības blakus pieguļošās teritorijas, tas ir perspektīvās apbūves teritorijas izmantošanai.

3. Biotopu raksturojums

Bioloģiski nozīmīgākā teritorijas daļa saistīta ar Ķīšezera krastmalas biotopiem - ezera palieni, eitrofam lakstaugu audzēm un sausām kāpu pļavām.

Mežaina kāpa

Sužu teritoriju šķērso mežaina kāpa. Ņemot vērā Sužu teritoriālo izvietojumu, un to, ka reljefa veidošanās Ķīšezera apkārtnē saistīta ar dažādām Baltijas jūras attīstības stadijām, šādas kāpas nosacīti atbilst "mežainu jūrmalas kāpu" kategorijai. Mežaudzē dominē dažāda vecuma parastā priede *Pinus sylvestris* (plānā - kāpa ar priežu audzēm). No zemsedzes augiem te sastopamas priežu mežiem raksturīgās liektā sariņsmilga *Lerchenfeldia flexuosa,* ārstniecības mugurene *PoŅgala officinalis,* mellenes *Vacciniitm myrtillus,* bet sūnu un ķērpju stāvā cetrārijas *Cetraria spp.,* Srēbera rūsaine *Pleurosiam schreber.* Šobrīd daudzviet mežaudzē novērojamas deguma pēdas. Kāpas nogāzē, pēc deguma labi atjaunojas asinssārtā gandrene *Geraninm sanguineum,* pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis,* smilts neļķe *Dianthus arenarius,* kas kopā veido vērtīgu priežu mežu augu sabiedrību. Pļavas silpurene ir Latvijas sarkanās grāmatas 4. kategorijas suga, kas iekļauta LR MK noteikumos par īpaši aizsargājamo sugu sarakstu. Neizdegušajā daļā zemsedzē ieviešas graudzāles, veidojas blīvs krūmu stāvs galvenokārt ar parasto pīlādzi *Sorbus aucuparia,* vārpaino korinti *Amelanchier spicata.* Atsevišķās vietās ir saglabājušies bioloģiski veci un ainaviski koki. Sevišķi daudz to ir kāpas A nogāzē - veci, nokaltuši un pusnokaltuši ozoli *Quercus robur.* Kāpas D gala nogāzē sastopami arī citi lapkoki, piem. parastā liepa *Tilia cordata.*

Mežainas jūrmalas kāpas ir Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājams biotops, tomēr Sužu kāpā esošās bioloģiskās vērtības un mežaudzes stāvoklis neatbilst prasībām, kas izvirzāmas īpaši aizsargājamo biotopu kategorijām. Kāpai ir augsta potenciālā bioloģiskā un ainaviskā vērtība. Kāpu šķērso ierakumi un blīvas taku un taciņu tīkls, izveidotas daudzas lielākas un mazākas bedres.

Ligzdojošās putnu sugas parādītas 3.1. tabula.

3.1. tabula

Ligzdojošas putnu sugas mežainā jūrmalas kapā (Piezīme: _____ aizsargājamās putnu sugas atzīmētas ar *bold)*

Npk.	**Suga**	**Latvijas Sarkanā grāmata**	**Latvijas īpaši aizsargājama suga**	**ES Putnu direktīvas I pielikums**
1	Purva piekūns *Falco columbarhis*	**I**	+	+
2	Dižraibais dzenis *Dendrocopos major*			
3	Melnā dzilna *Dryocopos martins*		+	+
4	Koku čipste *Anthits trivialis*			
5	Erickiņš *Phoeniciirns phoenicuras*			
6	Pelēkais mušķērājs *Muscicapa striata*			
7	CekulzīTfte *Pārus cristatus*			
8	Žubīte *Fringilla coelebs*			
9	Zalžubīte *C ar duelis chloris*			

Purva piekūns ir reta putnu suga Latvijā (iekļauta Sarkanās grāmatas I kategorijā). Kāpas vidusdaļā (kartē atzīmēts ar zvaigznīti) tika novēroti trīs izvesti mazuļi. Ligzda netika atrasta, taču ticami, ka piekūni ligzdojuši kaut kur kāpas priedēs. Dažās vietās redzētas vecas vārnu vai kraukļu ligzdas, kuras purva piekūni mēdz izmantot. Kāpā noteikti būtu atstājamas lielās, nokaltušās priedes, ko purva piekūni izmanto par sēdkokiem. Kāpas virsotnē nebūtu ieteicams veidot takas, lai netraucētu ligzdojošos purva piekūnus. Tā kā ainaviskā vērtība kāpai ir ļoti liela, alternatīva varētu būt viena vai divas skatu platformas / torņi kāpas Z galā (un varbūt arī D galā). Varbūtējās vietas kartē iezīmētas ar simbolu. Ja kāpas A un D malā pļavas tiek apbūvētas, būtu vēlams žogs starp apbūvēto teritoriju un kāpu. Tomēr būvniecība un cilvēku plūsmas intensificēšanās var radīt būtisku traucējumu purva piekūniem, īpaši ligzdošanas laikā (aprīlis - jūlijs).

Melnā dzilna netika novērota, taču kāpas priedes varētu būt pietiekoši vecas, lai šī suga varētu ligzdot. Nogāžu ozolos un citos lapu kokos,

iespējams, barojas vidējais dzenis. Tādēļ veicot kāpas sakopšanu, nevajadzētu izvākt nokaltušos un kalstošos kokus. Kāpas dienvidu daļas nogāzē jāveic ir augsnes preterozijas pasākumi.

Klajas iekšzemes kāpas ar kāpsmiidzenes pļavu fragmetiem

Sužu kāpas D daļā, lēzenajā nolaidenumā konstatēti sauso (kāpu) pļavu biotopi. Tos veido augu sabiedrības ar nelielu sugu skaitu, zemu, bieži nesaslēgušos zelmeni. Raksturīgs smilts grīslis *Carex arenaria,* Etapu auzene *Festuca sabīdoša,* aitu auzene *Festaca ovina,* matainais āboliņš *Trifolhtm arvense,* bet no bioloģiski vērtīgo pļavu indikatordugām -mazais mārsils *Thymns serpyllum,* apaļlapu pulktenīte *Campamila rotundifolia,* klinšu noraga *Pimpinella saxifraga,* dzirkstelīte *Dianthus delioides,* kodīgie laimiņi *Sēdam acer).* Apsekotā pļava pēc deguma būtiski degradējusies un šobrīd praktiski zaudējusi savu sākotnējo (tai sk. botānisko) vērtību. Saglabājušies nelieli smilts grīšļa, iesirmās kāpsmiidzenes *Corynephorus canescens* vai zilganās kelērijas *Koeleria glauca* pļavu fragmenti. Šādas pļavas ir retas visā Latvijā un sastopamas galvenokārt tikai Piejūras zemienē. Veģetācijas veidošanos būtiski ietekmē vairāk vai mazāk regulāra augāja iznīcināšana. Klajākos smiltājos veidojas pioniersabiedrības ar ķērpjiem.

Lai neveidotos mazvērtīgi sausie zālāji ar slotiņu ciesu, nepieciešams īstenot pļavas apsaimniekošanas pasākumus - pļaušanu vai ganīšanu. Vietām novērojama pļavas nobradāšanas un citu antropogēno ietekmju izraisītās izmaiņas, kā rezultātā augu sabiedrības ir nenoturīgas un telpiski mainīgas. Pļavu nākotnē vēlams saglabāt neapbūvētu, vienlaikus nodrošinot regulāru to pļaušanu.

Eitrofas augsto lakstaugu audzes

No Eiropas aizsargājamiem pļavu biotopiem teritorijā sastopamas eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430). Tās polidominantas augsto lakstaugu sabiedrības veido mitrumu un slāpekli mīlošu augu sugas - dižzirdzene *Angelica archangelica,* vīto 1 lapu vējmietiņš *Lythram salicaria,* parastā zeltene *Lysimachia vulgaris* u.c Eitrofas augsto lakstaugu audzes ir Eiropas Padomes biotopu direktīvas 1. pielikuma biotops, tāpēc nav vēlami pasākumi (piem. teritorijas hidroloģiskā režīma maiņa), kas var veicināt šādu dzīvotņu izzušanu, pārveidošanos par niedrājiem

Visā teritorijā nepieciešams no biotopiem izvākt sadzīves un militāra rakstura atkritumus.

Pārplūstošo daļu - palieni teritorijas R malā dabiski ierobežo Sužu kāpa. Pļavas ir regulāri dedzinātas, vietām aizaugušas ar krūmiem. Rezultātā izveidojušies galvenokārt pārmitri niedrāji, vītolu un kārklu krūmāji, starp kuriem sastopamas nitrofilu un eitrofu lakstaugu audzes ar parasto vīgriezi, *Filipendula ulmaria,* lielo nātri *Urtica dioica,* vietām bagātīgi sastopams tīruma tītenis *Convolvuhis arvensis.* Ezera piekrastes daļa praktiski visā garumā ir apaugusi ar niedrēm.

Pļavas kāpas R malā ir periodiski applūstošas. 3.2. tabulā apkopotas šeit iespējami ligzdojošās putnu sugas (novērotas tika divas sugas -paugurknābja gulbis un meža pīle).

3.2. tabula

Piekastes pļavās ligzdojošie putni (Piezīme: aizsargājamās putnu sugas atzīmētas ar ***bold)***

Npk.	**Suga**	**Latvijas Sarkanā grāmata**	**Latvijas īpaši** aizsargājama **suga**	ES Putnu **direktīvas ī pieHkums**
1	Paugurknābja gulbis *Cygnas olor*			
2	Meža pīle *Anas platyrhynchos*			
ij	Lielais dumpis *Botaurus stellaris*	**III**	+	+
4	Niedru lija *Circus aeruginosus*		+	+
5	Dumbrcālis *Rallus aquaticus*			
6	Mazais ormanītis *Porzana parva*	**III**	+	+
7	Grieze *Crex crex*	**II**	+	+
8	Laucis *Fitlica ātra*			
9	Dzeltenā cielava *Motacilla flava*			
10	Seivi ķauķis *Locustella luscinioides*	**III**	+	
11	Ceru ķauķis *Acrocephahis schoenobaenus*			
12	Ezeru ķauķis *Acrocephalns scirpaeus*			
13	Purva ķauķis *Acrocephalns palustris*			
14	Niedru strazds *Acrocephalns ariidinaceus*			
15	Brūnspārnu ķauķis *Sylvia co mm imis*			
16	Lukstu čakstīte **Saxicola rubetra**			
17	Dzeltenā stērste *Emberiza citrinella*			
18	Niedru stērste *Emberiza schoenobaenus*			

Daļa sugu ir saistītas ar niedrāju (lielais dumpis, niedru lija, Seivi ķauķis, arī mazais ormanītis), tur ligzdo un barojas. Lielā dumpja ligzdošanas vietā MK noteikumi paredz veidot mikroliegumu. Grieze ir pļavā ligzdojoša suga, kurai apsekotajā teritorijā ir suboptimāli apstākļi (pļavas ir degradētas, vietām aizaugušas ar krūmiem un niedrēm, ligzdojošos putnus

traucē cilvēki un suņi). Ja pļavas netiks atjaunotas (atkritumu izvākšana, regulāra, vēla - pēc 10. augusta - pļaušana, traucējuma novēršana), tās drīzumā kļūs griezēm pilnīgi nepiemērotas.

Lai palielinātu putnu daudzveidību ezera piekrastē, būtu ieteicams kāpas R malā (kartē iezīmētas kā atjaunojamās piekrastes pļavas) atjaunot piekrastes pļavu. Šeit nepieciešams izvākt pļavā ieaugušos krūmus un kokus, kā arī nodrošināt regulāru pļavas un niedrāja pļaušanu (ne ātrāk par 10. augustu) vienu reizi vienā - divos gados. Piekrastes pļavā var ligzdot grieze, ķīvīte *Vanellus vanelhis*, pļavas tilbīte *Tringa totanus* (Latvijas Sarkanās grāmatas II kategorija), mērkaziņa *Gallinago gallinago*, bet mitrākās vietās pīles. Lai putnu ligzdošana būtu sekmīga (lai nebūtu traucējumu un netiktu postītas ligzdas, jo pļavu putni ligzdo uz zemes), šo pļavu ligzdošanas laikā vēlamsnorobežot no pārējās teritorijas ar žogu.

Būvju aizņemtā teritorija

Apbūvētā teritorijā vērtīgākie dabas elementi ir bioloģiski vecu melnalkšņu un citu lapu koku nelielas audzes, liepu un bērzu alejas. Šeit sastopamas putnu sugas, kuru ligzdošana saistīta ar apdzīvotām vietām. Tā kā teritorijā ir daudz dažādas dimensijas koku un krūmu, putnu fauna ir daudzveidīga.

3.3. **tabula**

Būvju aizņemtā teritorijā ligzdojošie putni (Piezīme: aizsargājamās putnu sugas atzīmētas ar *bold*)

Np k.	Suga	**Latvijas Sarkanā grāmata**	**Latvijas īpaši aizsargāja ma suga**	**ES Putnu direktīva** s **I** pielikums
1	Svīre *Apns apus*			
2	Mājas čurkste *Delichon urbica*			
•i	Bezdelīga *Hirundo rusticola*			
4	Baltā cielava *Motacilla alba*			
5	Koku čipste *Anthus trivialis*			
6	Pelēkā vārna *Corvus corone cornix*			
7	Dārza ķauķis *Sylvia borin*			
8	Pelēkais mušķērājs *Muscicapa striata*			
9	Lielā zīlīte *Pārus major*			
10	Zilzīlīte *Pārus caeruleus*			
11	Žubīte *Fringilla coelebs*			
12	Mājas balodis *Coliimba livia domestica*			
13	Lauku balodis *Coliimba palumbus*			
14	Meža pūce *Strix aluco*			
15	Dižraibais dzenis *Dendrocopos major*			
16	**Baltmugurdzenis** *Dendrocopos* ***leucotos***	**III**	+	+
17	**Vidējais** dzenis ***Dendrocopos*** *medius*	**III**	+	+
18	Mazais dzenis *Dendrocopos minor*			
19	Tītiņš *Jynx torquilla*		+	
20	Sila cīrulis *Lullua arborea*		+	+
21	Vālodze *Oriolus ori oļus*			
22	Mājas strazds *Sturmis vulgaris*			
23	Žagata *Pica pica*			
24	Kovārnis *Corvus monedula*			
25	Sīlis *Garrulus glandarius*			
26	Paceplītis *Troglodytes troglodytes*			
27	Iedzeltenais ķauķis *Hippolais icterina*			
28	Melngalvas ķauķis *Sylvia atricapilla*			

29	Gaišais ķauķis *Sylvia curruca*			
30	Vītītis *Phylloscopus trohilus*			
31	Cuņčiņš *Phylloscopus collybita*			
32	Svirlītis *Phylloscopus sibilatrix*			
33	Zaļais ķauķītis *Phylloscopus trochiloides*			
34	Melnais mušķērājs *Ficedida hypolenca*			
35	Mazais mušķērājs *Ficedula parva*		+	+
36	Lakstīgala *Luscinia luscinia*			
37	Sarkanrīklīte *Erithacus rubecula*			
38	Erickiņš *Phoeniciirns phoenicurus*			
39	Melnais erickiņš *Phoenicurus ochruros*			
40	Melnais mežastrazds *Tur dus merula*			
41	Dziedātājstrazds *Turdus philomelos*			
42	Purva zīlīte *Pārus palustris*			
43	Pelēkā zīlīte *Pārus montanus*			
44	Dzilnītis *Sitia europaea*			
45	Mizložņa *Certhia familiaris*			
46	Mājas zvirbulis *Passer domesticus*			
47	Lauku zvirbulis *Passer montanus*			
48	Ģirlicis *Serinus serinus*			
49	Dižknābis *Coccothraustes coccothraustes*			
50	Zaļžubīte *Carduelis chloris*			
51	Dzeltenā stērste *Emberiza citrinella*			

Kopā šajā teritorijā varētu ligzdot ap 50 putnu sugu. Vizuāli un pēc balsīm tika konstatētas 11 sugas, pārējām ir piemēroti biotopi un ligzdošanas vietas, kā arī redzētas to darbības pēdas (dzeņi). Sila cīruļi (1-2 pāri) iespējams ligzdo teritorijas ZR daļā, kur priežu meža malā atrodas armijas noliktavas/garāžas un sausi zālāju laukumi starp tām.

Atsevišķi apbūvētajā teritorijā var izdalīt divus mežu biotopus:

=> veca lapkoku audze un atsevišķi veci ozoli; =>

mitrs melnalkšņu mežs.

Šīs audzes ir ļoti nozīmīgas gan kā ligzdošanas, gan barošanās vietas divām aizsargājamām dzeņu sugām - baltmugurdzenim un vidējam dzenim. Apsekojot mežaudzes, dzeņi nav novēroti, bet redzēti to kalumi, kas liecina par putnu klātbūtni. MK noteikumi paredz mikro liegumu veidošanu šo putnu ligzdošanas vietās. Dzeņi arī nodrošina citus dobumperētājus putnus ar ligzdvietām, jo katru gadu kaļ jaunus dobumus. Vecos dobumus pēc tam gadiem ilgi var izmantot dažādas putnu sugas, piemēram, tītiņš, zīlītes, erickiņš un citas. Biotops ir piemērots arī mazā mušķērāja ligzdošanai. Lai saglabātu šo sugu ligzdošanas un barošanās vietas, ieteicams melnalkšņu mežaudzes atstāt neskartas (kartē apvilktas ar zaļu krāsu), bet lielo lapkoku (ozolu, kļavu u.c.) grupas un lielāko audzi (kartē apvilktas ar zilu krāsu) izveidot par ekstensīvu parku. Pēc iespējas būtu jāsaglabā visi lielie koki, arī kaltušie un trupējušie (tieši tie ir nozīmīgākie dzeņu barības ieguvei). Ceļu, kas atrodas starp melnalkšņiem un lapkoku audzi apbūvētās teritorijas DR daļā (kartē ar tumši pelēku krāsu), būtu ieteicams veidot par gājēju celiņu (ja tur plāno ceļu), lai samazinātu traucējumu ligzdojošajiem putniem. Visā teritorijā ieteicams atstāt lielos kokus (arī skujkokus) un to grupas.

4. īpaši aizsargājamās augu sugas

Veicot teritorijas inventarizāciju Sužos tika konstatētas aizsargājamas augu sugas (4.1. tabula).

Īpaši aizsargājamas augu sugas				
N.p.k.	Sugas latīniskais nosaukums	Sugas latviskais nosaukums	LSG	MK
1.	*Pulsatilla pratensis*	pļavas silpurene	4	x
2.	*Dianthns arenahus*	smiltāja neļķe		x
	Corynephorus canescens	iesirmā kāpsmildzene	3	
4.	*Vincetoxicum hirundinaria*	ārstniecības indaine	3	

Papildus atzīmējamas, ka dižzirdzene *Āngelica archangelica* Latvijā diezgan reti sastopama piejūrā un Ventas baseina upju krastos.

Asinssarkanā dzeguzene *Epipaciis atrorubens* Latvijā nevienmērīgi izplatīta suga. Diezgan bieži piejūrā un kontinentālās kāpās iekšzemē, arī Daugavas un Gaujas ielejā. Pārējā teritorijā ļoti reti vai nav sastopama. Biotopi: atsevišķi eksemplāri un nelielas grupas piejūras un iekšzemes kontinentālo kāpu un upju ieleju priežu mežos, smiltājos piejūrā. Piejūrā nereti veido skrajas grupas vairāku simtu metru garumā. Biotopus negatīvi ietekmē izbradāšana un augu izplūkšana.

Smiltāju neļķe, pļavas silpurene, tumšsarkanā dzeguzene ierakstītas Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā.

Konstatētās īpaši aizsargājamo un reto augu sugu populācijas un indivīdu skaits, to vitalitāte atradnē nav nozīmīga sugu aizsardzībai Latvijā kopumā.

5. Secinājumi un rekomendācijas

1. Eiropas nozīmes biotopi vai to fragmenti plānojuma izstrādes teritorijā ir:

   => mežainas jūrmalas kāpas (2180);

   => klajas iekšzemes kāpas ar kāpsmildzenes pļavām (2330);

   => eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430).

   Augstāk minētās teritorijas vēlams saglabāt kā dabas teritorijas, vienlaikus, paredzot atkritumu savākšanu, un veidojot takas, un izbūvējot skatu torņus telpiski, organizēt iedzīvotāju pārvietošanos.

2. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nolūkos vēlams:

   => Saglabāt vecās lapu koku, tanī skaitā melnalkšņu grupas un audzes. Vietās, kur ir sastopamas melnalkšņu audzes, nav pieļaujams izmainīt gruntsūdens līmeni un teritoriju uzbērt.

   ■=> Saglabāt aizsargājamo augu atradnes un sugu dzīvotnes.

=> Apsaimniekot zālājus (pļaut atbilstoši zālāju tipam, izvākt nopļauto materiālu);

=> attīrīt mežu no pameža;

=> ierobežojama niedru izplatīšanās.

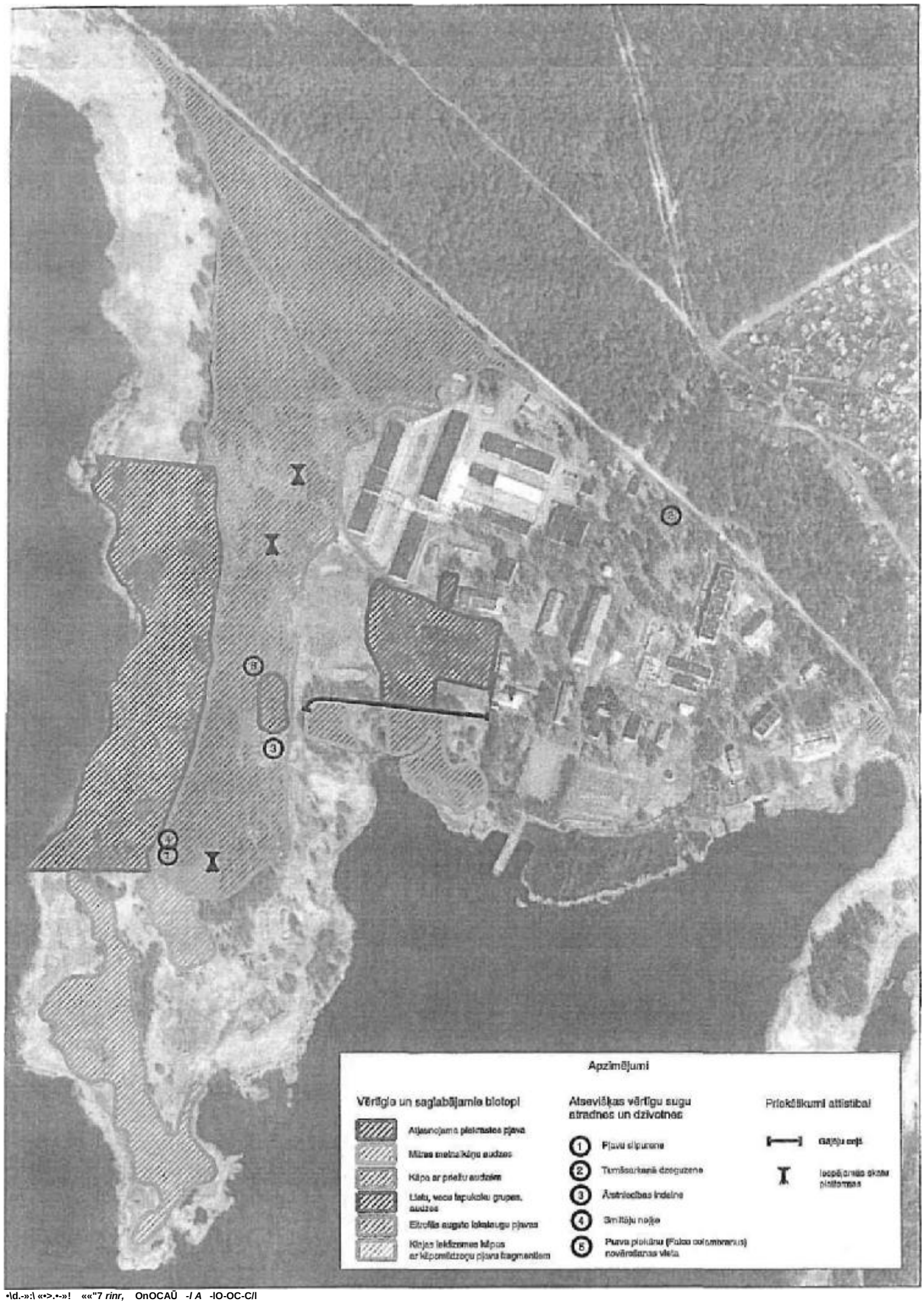

•\d.-»:\ «•>.•-»! ««"7 *rinr,* OnOCAŪ *-I A* -lO-OC-C/l

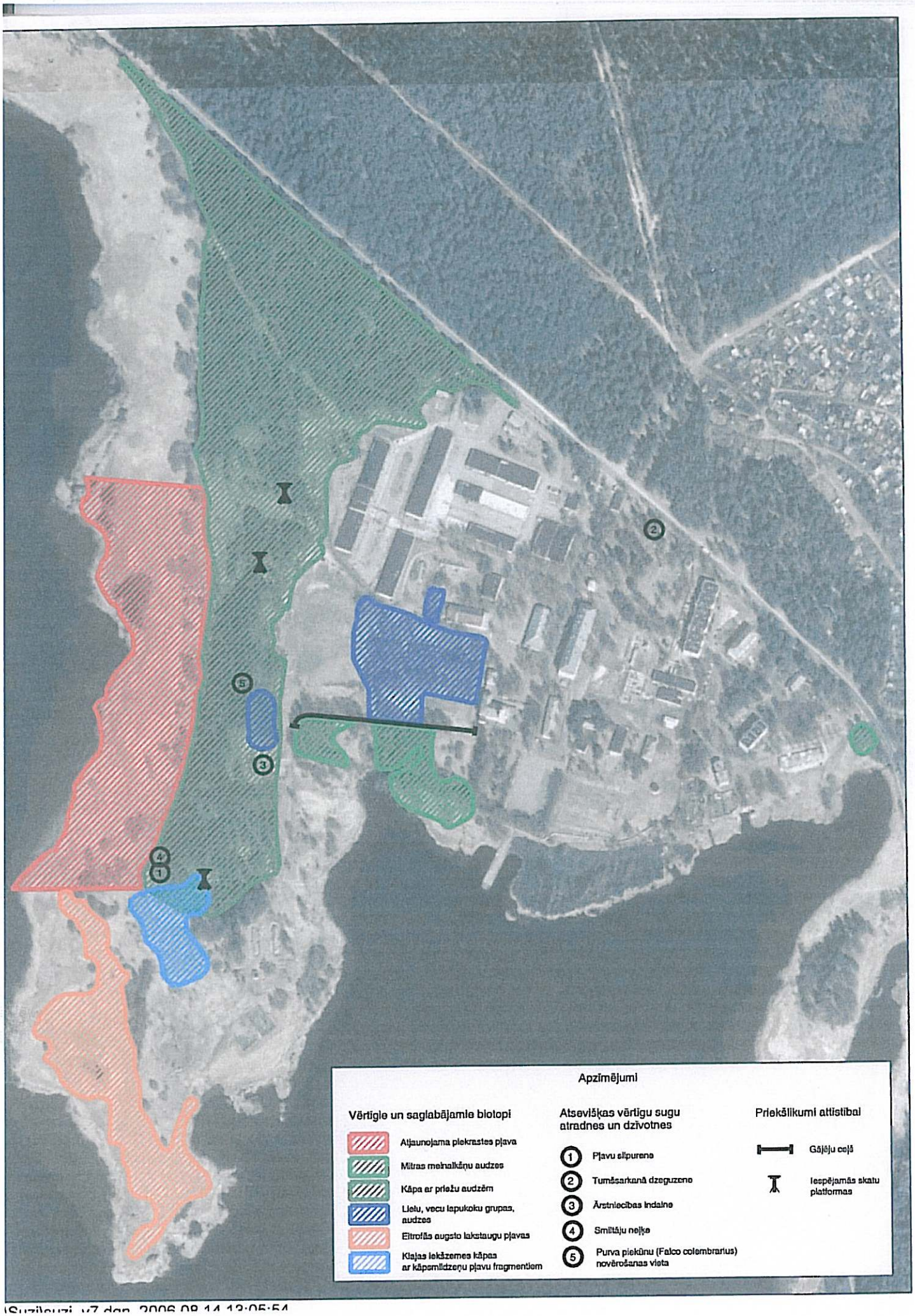
Apzīmējumi
Vērtīgie un saglabājamie biotopi
Atjaunojama piekrastes pļava
Mitras melnalkšņu audzes
Kāpa ar priežu audzēm
Lielu, vecu lapukoku grupas, audzes
Eitrofās augsto lakstaugu pļavas
Klajas lekāzemes kāpas ar kāpsmilģenu pļavu fragmentiem
Atsevišķas vērtīgu sugu atradnes un dzīvotnes
1 Pļavu sīpurene
2 Tumšsarkanā dzeguzene
3 Ārstniecības indaine
4 Smiltāju neļķe
5 Purva piekūnu (Falco colembrarius) novērošanas vieta
Priekšlikumi attīstībai
Gājēju ceļš
Iespējamās skatu platformas

Kāpas un ezera piekrastes apsekošana plānotajā apbūves teritorijā Sužu ciematā

Lai precizētu purva piekūna *Falco columbarius* ligzdošanas vietu Sužos, uz augstās kāpas, 27.aprīlī plkst. 6:00-7:25 tika apsekota projekta teritorija. Kāpas mežā apsekošanas laikā purva piekūni netika konstatēti, tomēr biotops ir piemērots un kāpas priedēs tie var ligzdot. Purva piekūns tika novērots Sužu ciematā uz A no Jaunciema gatves (LKS-92 koordinātas x=512666, y=6319551). Tā kā pašlaik purva piekūna ligzdošana uz kāpas nav konstatēta, plānotā apbūve kāpas D un ZR būtu pieļaujama, ievērojot sekojošos ieteikumus.

IETEIKUMI

1) Lai mazinātu antropogēno ietekmi uz ligzdojošajiem putniem, tai skaitā purva piekūnu, nav pieļaujama kāpas apbūve un uz kāpas augošo koku zāģēšana. Skatu platformu varētu izveidot kāpas Z daļā, kur ceļš no ciemata iziet uz ezeru [sk. karti]. Kāpu sakopjot, noteikti jāatstāj nokaltušie stāvošie koki, kā arī liela izmēra kritalas (diametrā resnākas par 25 cm), īpaši jāsaudzē nogāzēs augošie vecie lapu koki.

2) Lai novērstu kāpas eroziju, nav pieļaujama pārvietošanās pa kāpu un tās nogāzēm ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem.

3) Kāpas D daļas ezera piekrastē pieļaujami izveidot vienu pludmali [sk. karti]. Ņemot vērā, ka plānotās apbūves teritorijas tiešā tuvumā atrodas Jaunciema dabas liegums, kurā ir aizsargājamu putnu sugu ligzdošanas vietas, piekrastē nav pieļaujama motorizēto ūdens transportlīdzekļu lietošana.

4) Kāpas ZR daļā plānotās apbūves teritorijā [sk. kartē **A Dz, gaiši zaļā krāsa**] nebūtu pieļaujama ne zemes uzbēršana, ne pludmaļu ierīkošana blakus esošā Jaunciema dabas lieguma dēļ, lai negatīvi neietekmētu lieguma teritorijā ligzdojošos putnus.

Ieva Mārdega
ornitoloģijas eksperte
2009.gada 27.aprīlī

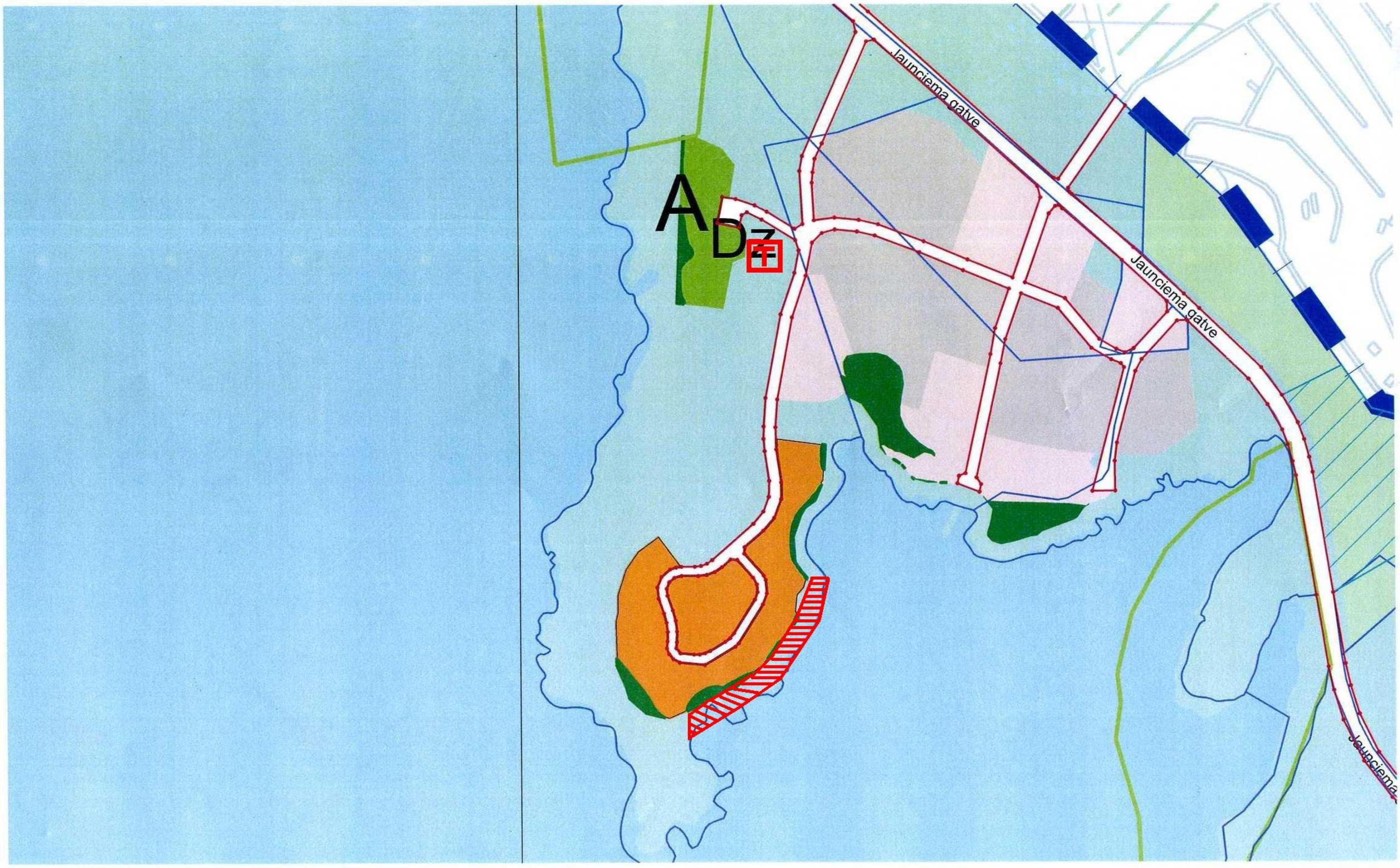

Skatu platformas atrašanās vieta

Iespējamā pludmales vieta